

ĐẶNG TIẾN HUY
(Sưu tầm - biên soạn)

Trò chơi **VUI-KHOẺ** thông minh

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HOÁ THÔNG TIN

ĐẶNG TIẾN HUY
(*Sưu tầm - biên soạn*)

TRÒ CHƠI
VUI - KHỎE - THÔNG MINH

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA - THÔNG TIN
Hà Nội - 2001

LỜI NÓI ĐẦU

Vui chơi là một hoạt động không thể thiếu được của trẻ em. Mỗi lứa tuổi khác nhau có nhu cầu vui chơi khác nhau. Trò chơi cũng thay đổi theo độ tuổi và giới tính. Các em chơi mà học, học mà chơi. Vui chơi lành mạnh, phù hợp lứa tuổi, phù hợp với thời gian và hoàn cảnh sẽ giúp các em khoẻ mạnh, thấy mình yêu quý bạn bè, mọi người và cuộc sống hơn, Đồng thời hạn chế được những trò chơi tiêu cực nguy hiểm, phá phách.

Quan tâm chăm sóc giáo dục trẻ em, bên cạnh việc học hành, vật chất và tinh thần, chúng ta cần hết sức chú ý đến mặt hoạt động vui chơi cho các em chơi những trò chơi dân tộc, lành mạnh, bổ ích là rất cần thiết cho thế hệ trẻ hôm nay và mai sau để hoàn thiện nhân cách người Việt Nam mới. Người sưu tầm, biên soạn cuốn sách này nhằm mục đích :

- Trình bày quan điểm, nhận thức, ý nghĩa, tầm quan trọng về mặt hoạt động tổ chức vui chơi cho trẻ em.

- Kế hoạch tổ chức vui chơi cho các em.

- Hướng dẫn những trò chơi cụ thể.

Vì vậy nội dung cuốn sách có 2 phần chính:

Phần I : trẻ em và vui chơi.

Phần II : các em chơi bổ ích và lý thú.

Chắc hẳn cuốn sách này còn nhiều khiếm khuyết, rất mong các bậc phụ huynh, các thầy, cô giáo, các anh, chị phụ trách và toàn thể các em đóng góp ý kiến để có điều kiện in lại cuốn sách sẽ được sửa chữa, bổ sung tốt hơn.

Xin chân thành cảm ơn.

TÁC GIẢ

PHẦN I
TRẺ EM VÀ VUI CHƠI

I - TRẺ EM VÀ VUI CHƠI

a) *Trò chơi vận động* : nhằm thoả mãn nhu cầu hoạt động về nhiều mặt cho trẻ em một cách tự nhiên, thoải mái, giúp cho sự phát triển thân thể của trẻ em. Trò chơi vận động lại chia làm hai dạng :

- Dạng trò chơi vận động tự do với dụng cụ như nhảy dây, đá cầu lông gà, đánh chuyền, đánh chắt v. v...

- Dạng trò chơi vận động có thể lệ, như đá bóng, đội hình đội ngũ, bóng bàn v. v...

b) *Trò chơi học tập* : là những trò chơi có mục đích giúp cho việc phát triển năng lực hoạt động trí óc của trẻ như luyện giác quan, nhận xét, so sánh, phân tích, tổng hợp, phát triển trí nhớ, ngôn ngữ, luyện sức phản ứng nhanh, loại này cũng chia làm 2 dạng :

- Dạng các trò chơi rèn luyện phát triển cảm giác, hoàn thiện các giác quan (xem phần các trò chơi).

- Dạng các trò chơi câu đố, nhằm phát triển tư duy, ngôn ngữ, mở rộng hiểu biết cho trẻ về cuộc sống xung quanh (xem phần các trò chơi).

c) *Trò chơi sáng tạo* : là trò chơi mà chủ đề nội dung, cách chơi đều do trẻ tưởng tượng tạo ra. Loại này cũng chia làm 2 dạng :

- Dạng trò chơi xây dựng.
- Dạng trò chơi phản ảnh sinh hoạt.

Hoạt động vui chơi trong trường phổ thông được diễn ra trong nội khoá và ngoại khoá. Hoạt động vui chơi trong nội khoá được tổ chức vui chơi trong chương trình TDTT, những ngày sinh hoạt tập thể. Trò chơi thường có 2 loại : vui khoẻ và vận động.

Ý nghĩa của hoạt động vui chơi:

Tổ chức tốt mặt hoạt động này, nó sẽ thoả mãn nhu cầu hoạt động của trẻ. Và trên cơ sở đó góp phần giáo dục và đào tạo con người mới xã hội chủ nghĩa.

- Con người phát triển toàn diện : có đạo đức XHCN, có văn hoá, khoa học kỹ thuật, có sức khoẻ và thẩm mỹ...

Và trước mắt, chúng ta tổ chức tốt vui chơi cho các em sẽ góp phần nâng cao chất lượng giáo dục đạo đức, văn hoá và sức khoẻ v. v... Chúng ta sẽ hạn chế, đi đến giải quyết những thiếu sót,

khuyết điểm mà các em hiện mắc. Đúng như nhà giáo dục vĩ đại Ma-ca-ren-kô đã tổng kết.

"Trò chơi có một ý nghĩa quan trọng trong đời sống trẻ em, nó có một ý nghĩa quan trọng như những hoạt động, công tác và việc phục vụ của người lớn. Trong khi chơi, trẻ em có rất nhiều điểm giống như khi làm việc lúc đã lớn. Chính vì vậy nên những người lao động tương lai được giáo dục trước hết là trong lúc chơi", (Khoa học giáo dục con em trong gia đình - trang 95).

II - CÁC TRÒ CHƠI

1. Tổ chức vui chơi : như phần trên chúng tôi đã nói, vui chơi của trẻ em thường diễn ra ở nhiều môi trường, thời điểm khác nhau. Vì vậy mục đích, tính chất, thời gian vui chơi cũng khác nhau. Các loại trò chơi cũng phải thích ứng khác nhau, đòi hỏi người chỉ đạo, hướng dẫn chơi, lựa chọn trò chơi và cách hướng dẫn chơi cho phù hợp, đạt kết quả cao.

Ở tài liệu này, chúng tôi chỉ xin giới thiệu những trò chơi phù hợp với nhà trường phổ thông để tổ chức trong giờ ra chơi. Thường thường giờ

ra chơi chỉ độ 5 phút đến 10 phút nên trò chơi cũng phải ngắn, hấp dẫn đảm bảo thời gian và tính phổ cập (huy động được nhiều người tham gia vui chơi).

Tuy nhiên những trò chơi này cũng có thể chọn để tổ chức vui chơi trong những ngày sinh hoạt tập thể, trong những buổi sinh hoạt sao, trong giờ thể dục v. v...

Khi lựa chọn những trò chơi đưa vào tập sách này, chúng tôi tuân thủ theo những yêu cầu sau:

1. Đảm bảo phù hợp tâm sinh lý trẻ từ cấp I đến cấp III (thiên về phổ thông cơ sở).
2. Đảm bảo tính khoa học, tính giáo dục.
3. Đảm bảo tính phổ cập, thời gian vui chơi và dễ hướng dẫn, dễ chơi.

Chúng tôi cũng chọn đủ 3 loại trò chơi và các dạng của nó. Nhiều nhất vẫn là trò chơi vận động. Các trò chơi này, nam cũng như nữ, phổ thông cơ sở cũng như phổ thông trung học đều có thể tổ chức vui chơi được, và khá hấp dẫn. Chúng tôi không có ý định xếp theo lớp, khối lớp hoặc theo cấp. Cũng không có ý định xếp theo loại mà chỉ có tính chất liệt kê, chọn lựa gần 100 trò chơi này để các đồng chí giáo viên có thể tùy ý lựa chọn, tổ chức cho các em vui chơi phù hợp với trường mình.

Ở đây, chúng tôi xin lưu ý mấy vấn đề sau:

1. *Đội ngũ quản trò* : Trên cơ sở kế hoạch tổ chức vui chơi trong giờ ra chơi cho các em, chúng ta nên có kế hoạch bồi dưỡng, huấn luyện đội ngũ cốt cán (quản trò) trong thầy và trong học sinh để hướng dẫn các em vui chơi. Đây là điều kiện tiên quyết dẫn đến thành công trong việc tổ chức cho các em chơi.

2. Căn cứ vào các trò chơi trong sách, nhà trường chọn những loại trò chơi nào để hướng dẫn các em chơi, mà xây dựng cơ sở vật chất cho các trò chơi của đơn vị mình (dụng cụ chơi, phân định sân chơi cho từng khối lớp...).

3. Có thể mỗi lớp, mỗi tổ chơi các loại trò chơi khác nhau, nhưng làm thế nào phải huy động được tất cả các em vui chơi. Các thầy, cô giáo "nhất là giáo viên chủ nhiệm), cũng nên trực tiếp cùng vui chơi với các em. Có như vậy thầy sẽ hiểu thêm trò, và trò hiểu thêm thầy... Tình cảm thầy, trò thêm gắn bó.

Qua theo dõi, tìm hiểu ở một số đơn vị có tổ chức cho các em vui chơi, chúng tôi thấy một số những trò chơi tiêu cực, nguy hiểm mất dần, tinh thần bảo vệ của công, ý thức tổ chức kỷ luật, lòng yêu thương giúp đỡ bạn bè nâng cao. Đặc biệt các em rất gắn bó với trường, chất lượng trong các giờ học được nâng cao rõ rệt.

III - KẾ HOẠCH VUI CHƠI

Khi tổ chức vui chơi, chúng ta cũng nên vạch ra kế hoạch, chỉ đạo tổ chức cho các em chơi một cách cụ thể, để chủ động và đảm bảo tính sư phạm, mục đích và nội dung giáo dục qua vui chơi.

Có thể kết hợp với Đoàn, Đội soạn trò chơi theo chủ điểm phục vụ cho chủ đề sinh hoạt, chính trị của Đội, Đoàn và nhà trường theo tuần, tháng.

Sau đây chúng tôi mạnh dạn nêu ra một đề cương kế hoạch chung nhất giúp các trường, các đồng chí giáo viên làm tài liệu tham khảo :

1. Kế hoạch của trường (hoặc Đoàn, Đội).

Tuần...

Thứ/ ngày	Tên trò chơi theo chủ điểm	Khối lớp	Giờ ra chơi thứ...	Người phụ trách	Ghi chú (dụng cụ chỗ chơi)
1	2	3	4	5	6

2. Kế hoạch cá nhân:

a. Tên trò chơi :

- Ngày chơi (những giờ ra chơi nào).

Ở đây, chúng tôi xin lưu ý mấy vấn đề sau:

1. *Đội ngũ quản trò* : Trên cơ sở kế hoạch tổ chức vui chơi trong giờ ra chơi cho các em, chúng ta nên có kế hoạch bồi dưỡng, huấn luyện đội ngũ cốt cán (quản trò) trong thầy và trong học sinh để hướng dẫn các em vui chơi. Đây là điều kiện tiên quyết dẫn đến thành công trong việc tổ chức cho các em chơi.

2. Căn cứ vào các trò chơi trong sách, nhà trường chọn những loại trò chơi nào để hướng dẫn các em chơi, mà xây dựng cơ sở vật chất cho các trò chơi của đơn vị mình (dụng cụ chơi, phân định sân chơi cho từng khối lớp...).

3. Có thể mỗi lớp, mỗi tổ chơi các loại trò chơi khác nhau, nhưng làm thế nào phải huy động được tất cả các em vui chơi. Các thầy, cô giáo "nhất là giáo viên chủ nhiệm), cũng nên trực tiếp cùng vui chơi với các em. Có như vậy thầy sẽ hiểu thêm trò, và trò hiểu thêm thầy... Tình cảm thầy, trò thêm gắn bó.

Qua theo dõi, tìm hiểu ở một số đơn vị có tổ chức cho các em vui chơi, chúng tôi thấy một số những trò chơi tiêu cực, nguy hiểm mất dần, tinh thần bảo vệ của công, ý thức tổ chức kỷ luật, lòng yêu thương giúp đỡ bạn bè nâng cao. Đặc biệt các em rất gắn bó với trường, chất lượng trong các giờ học được nâng cao rõ rệt.

III - KẾ HOẠCH VUI CHƠI

Khi tổ chức vui chơi, chúng ta cũng nên vạch ra kế hoạch, chỉ đạo tổ chức cho các em chơi một cách cụ thể, để chủ động và đảm bảo tính sư phạm, mục đích và nội dung giáo dục qua vui chơi.

Có thể kết hợp với Đoàn, Đội soạn trò chơi theo chủ điểm phục vụ cho chủ đề sinh hoạt, chính trị của Đội, Đoàn và nhà trường theo tuần, tháng.

Sau đây chúng tôi mạnh dạn nêu ra một đề cương kế hoạch chung nhất giúp các trường, các đồng chí giáo viên làm tài liệu tham khảo :

1. Kế hoạch của trường (hoặc Đoàn, Đội).

Tuần...

Thứ/ ngày	Tên trò chơi theo chủ điểm	Khối lớp	Giờ ra chơi thứ...	Người phụ trách	Ghi chú (dụng cụ) chỗ chơi
1	2	3	4	5	6

2. Kế hoạch cá nhân:

a. Tên trò chơi :

- Ngày chơi (những giờ ra chơi nào).

- Lớp tham gia chơi.
- Người hướng dẫn chơi (quản trò).
- Dụng cụ phục vụ chơi.

b. Mục đích yêu cầu :

- Rèn luyện cái gì chính trong trò chơi này?
- Đạt mức độ ?

3. Chuẩn bị chơi :

- Cơ sở vật chất phục vụ chơi
- Chia đội hình đội ngũ
- Giới thiệu trò chơi

4. Vui chơi :

- Chỉ huy, tổ chức chơi

5. Kết quả :

- Thu dụng cụ, phân công trực cho buổi sau.

PHẦN II
GIỚI THIỆU CÁC TRÒ CHƠI
BỔ ÍCH VÀ LÝ THÚ

GIỚI THIỆU CÁC TRÒ CHƠI

1. PHÁT CỜ CHIẾN THẮNG

Rút thăm lấy 2 người chỉ huy. Mỗi chỉ huy có một số em bằng nhau. Rút thăm, giữa hai đội xem bên nào được chơi trước.

Người chỉ huy lấy một vật gì đó như cái mũ, chiếc guốc, v.v... đem đi dấu ở một nơi và vẽ bản đồ khu vực dấu vật đó cho đội bạn xem trên mặt đất.

Đội bạn đi tìm vật dấu, nếu cần có thể xem lại bản đồ cũng được.

Khi tìm thấy vật dấu, đội bạn lấy 1 khăn mùi xoa hay khăn quàng buộc vào một 1 cái gậy và đem ra phát báo cho đội bạn biết mình đã thắng cuộc.

Đội thắng lại làm nhiệm vụ dấu một vật như đội trước ở một điểm khác và lại vẽ một bản đồ cho đội bạn để đội bạn đi tìm.

Cuộc chơi lại tiếp diễn như cũ.

2. ĐẤU THĂNG BẰNG

Hai đội chơi có số người bằng nhau. Điểm số từ 1 đến hết. Hai người cùng số của hai đội kết với nhau thành một cặp để thi đấu. Mỗi cặp chơi đứng trước mặt nhau, hai chân chạm khoảng cách bằng một bước chân thường. Người chơi gập khuỷu tay, hai bàn tay xòe ngang vai. Khi đấu, hai người cùng đẩy tay về phía trước, hai bàn tay xòe ngang vai, đẩy vào nhau (không bám chặt vào nhau). Ai mất thăng bằng bị nhào về phía trước, hoặc phía sau là thua một ván, lại chơi tiếp.

Sau 5 phút, kết thúc cuộc đấu, đội nào cộng lại được nhiều bàn thắng hơn là đội ấy thắng.

3. MẠCH ĐIỆN

Trò chơi cho một chi đội. Chi đội chia thành nhiều tổ, theo thứ tự từ 1 đến hết. Mỗi tổ có 5 bạn đứng thành vòng tròn. Một bạn đứng làm bóng điện.

Khi quản trò hô : "Bật điện" và chỉ tay vào tổ nào thì tổ đó phải thực hiện như sau : một bạn hô "tạch", và nắm lấy tay bạn bên cạnh, bạn

đó lại nắm tiếp tay bạn sau, bạn cuối cùng phải đưa tay vổ vào vai bạn đứng giữa và bạn đứng giữa phải kêu lên : đèn sáng.

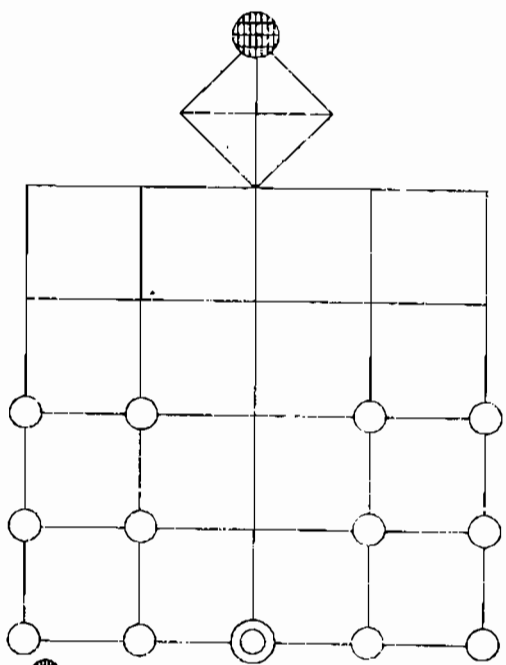
Nếu tổ đó thực hiện đúng thì được nối mạch tiếp cho tổ khác. Nếu không phải thay người làm bóng điện.

Tổ nào ít phải thay người làm bóng điện là tổ ấy thắng cuộc.

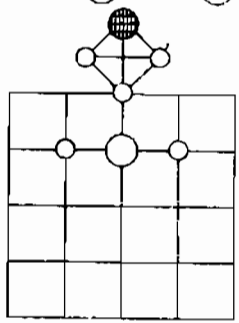
4. CỜ HÙM

Các em kẻ bàn cờ như hình vẽ H.1. Cát 1 hình tròn bằng bìa cứng màu đen làm hùm, cát 1 hình tròn to trắng làm lợn mẹ, và 12 hình tròn nhỏ làm lợn con. Một bên cầm quân lợn, một bên cầm quân hùm.

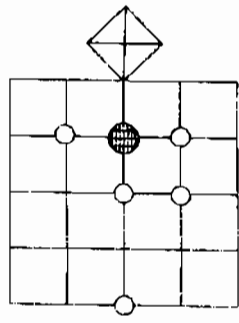
Lúc bắt đầu chơi, xếp quân như H.1. Quân đi từng bước ngang, dọc, lên, xuống đều được. Hùm ăn lợn khi hùm đứng cạnh lợn mà phía sau lợn có một chỗ trống. Sau đó đặt hùm vào chỗ vừa bỏ lợn ra. Đứng ở chỗ mới nếu ăn được nữa, hùm tiếp tục nhẩy để loại lợn ra khỏi đàn. Hùm thua, nếu bị quân lợn quây không còn nước đi. Lợn thua khi bị hùm ăn hết quân H.2.

H.1

H.1

5. CẮM CỜ

Các em chia thành từng đội, đứng thành hàng dọc trước vạch xuất phát. Trước mỗi đội trồng 1 cọc tre hay gỗ có cờ hay khăn quàng đỏ (có thể là 1 hàng cây trồng sẵn hay 1 bức tường). Cột trồng cách xa độ 40 mét.

Cách chơi : Em số 1 của mỗi đội, chạy nhanh đến cột, treo cờ hay khăn quàng đỏ của đội mình vào. Treo xong chạy về vỗ vào vai đồng đội số 2. Số 2 chạy tới lấy cờ về cho em số 3. Cứ như vậy lần lượt em nọ treo cờ, em kia lại lấy xuống, cho đến khi toàn đội đều làm hết.

Em cuối cùng của đội nào làm xong trước tiên là đội ấy thắng.

6. BỎ BÓNG VÀO SỢT

Các em chia thành nhiều nhóm, mỗi nhóm 5 người. Dùng đoạn dây thừng dài 8 mét, 20 quả bóng nhỏ (hoặc vật gì tròn đều được). Và hai chiếc sọt. Hai đầu móc hai bên cách nhau 10 mét, đặt bóng ở gần sọt, sao cho dây thừng phải ngắn hơn chỗ đặt bóng.